אפגעשאפט די גזרה

(א פאלקס לעגענדע)
פון משה נאבעלמאן

דער באריהמטער גאון הר' יהונתן פראגער, איז געווען זעהר חשוב ביים גרויסען בישאף פון דער שטאדט מעץ. ציי־טענווייז פלעגט דער בישאף באזוכען דעם גאונ'ס הויז און מיט איהם פארברענגען עטליכע שעה.

איינמאל ווען דער בישאף איז געווען אין רוים ביים פאפסט האט ער זעהר שטארק געלויבט דעם אידישען רב מיט זיין גרוים קלוגשאפט. דער פאבסט — א באוואוסטער שונא ישראל — האט פאר־לאנגט פון דעם בישאף ער זאל איהם באקענען מיט'ן אידישען וואונדערליכען רב.

ווען דער בישאף האט זיך אומגע־קעהרט צוריק אהיים, האט ער פארבעטען צו זיך דעם רב און האט איהם פארגע־לעגט ער זאל מיט איהם פאהרען צום פאבסט.

אין יענער צייט האט דער פאפסט ארויסגעגעבען א באפעהל, אז אלע אידען, וועלכע וואוינען ביי איהם אין לאנד דאר־פען פארלאזען דאס לאנד אין א יאהר צייט. ער וויל ניט באשיצען אזעלכע מענ־שען וואס האבען געהרג'עט זיין גאט "ישו הנוצרי".

אז ר' יהונתן איז געקומען קיין רוים און האט זיך דערוואוסט פון דער גזרה איז ער געווען זעהר טרויעריג. דער פאבסט האט באלד באמערקט אויפ'ן רב'ס פנים דאס טרויעריגקייט, ווען ער האט זיך מיט איהם געזעהן, און האט איהם געפרעגט די אורזאכע דערפון.

דער רב האט געענטפערט:

"מיינע ברידער, וועלכע וואוינען אין א ווייט לאנד האבען זיך צו מיר גע־ווענדעט מיט זעהר א וויכטיגער זאך, זיי ווארטען מיט אומגעדולד אויף מיין ענט־פער, אבער צו מיין גרוים באדויערען האב איך נאך ביז היינט ניט געפונען קיין פא־סיגען ענטפער:

דער פאפסט האט זיך פאראינטערע־סירט אין דער זאך און האט געבעטען דעם רב ער זאל איהם דערצעהלען אפשר וועט איהם געלינגען צו געפינען אן ענט־פער.

האט ר' יהונתן אנגעפאנגען צו דער־צעהלען:

"אין א ווייטער מדינה אין איינער פון דעם סולטאנס לענדער. וואס איהר הערשער איז געווען א גרויסער העלד און א געוואגטער מענש, איז געווען א וואונ־דערליכער וויינגארטען, אלע מינים בוי־מער האבען באפוצט און באשיינט דעם סולטאנס פאלאץ. איינמאל האט דער סול־טאן דערקענט, אז מען האט אפגעשניטען איינעם פון די שעהנסטע ביימער. דער סולטאן האט באלד געמוזט ברענגען די שומרים פונ'ם וויינגארטען און האט זיי שטרענג פארזאגט, אז זיי זאלען בעסער היטען דעם וויינגארטען און אויב זיי וועלען ניט אויסגעפינען דעם שולדיגען וועלען זיי האבען א מיאוסען סוף...

ניט קוקענדיג אויף דעם באפעהל האט מען אלע טאג אין דער פריה געפונען אן אפגעהאקטען בוים.

דער סולטאן האט פיעל שומרים אויפגעהאנגען אויף א תליה און פיעל האט ער ארייננעזעצט אין תפיסה — אבער מען קען ניט געפינען דעם שולדיגען...

האבען די מיניסטארען פארגעלעגט צו איבערגעבען היטען דעם וויינגארטען אין די הענט פון די אידען.

די עצה איז געפעלען געווארען דעם סולטאן, ער האט שנעל גערופען די אידען צו זיך אין פאלאץ און האט זיי געלאזט וויסען, אז אויב ער וועט געפינען אן אפ־געהאקטען בוים וועלען זיי באצאהלען מיט זייער לעבען.

די אידען האבען פארשטארקט זייער היטונג און האבען אוועקגעשטעלט שומרים ניט נאר נעבען טויער פון וויינגארטען, נאר אפילו אין וויינגארטען צווישען די רייהען ביימער.

אין איין פריהמארגען האבען די אי־דען געפונען א מענש איינגעוויקעלט אין א מאנטעל ארויסגעהענדיג פון דעם סול־טאנס פאלאץ, האט מיט א זעג אפגעזעגען איינעם פון די ביימער. ניט קלערענדיג לאנג האבען די שומרים פון וויינגארטען אויף איהם געשאסען און ער איז געפאלען א טויטער אויף דער ערד.

דער סולטאן האט זיך זעהר דער־פרעהט דערהערענדיג אז מען האט גע־כאפט דעם שולדיגען, אבער ווי גרוים איז געווען זיין טרויער ווען ער האט זיך דער־וואוסט אז דער טויטער איז זיין אייגע־נער זוהן.

דער סולטאן איז געווארען זעהר בייז אויף אלע אידען און האט זיי פארזאמעלט צו משפט'ען פאר דעם וואס זיי האבען געהרג'עט זיין זוהן".

איצט — האט ר' יהונתן געענדיגט זיין שמועס — בעטען מיר מיינע אומ־גליקליכע ברידער איך זאל זיי העלפען, איך זאל באווייזען זייער אומשולדיגקייט, אבער איך בין ניט אומשטאנד דאס צו טאן...

— וואס איז דיר דא שווער צו ענט־פערען? — האט דער פאפסט געשווינד געענטפערט, — די אידען האבען דאך גוט געטאן, אלס געטרייע היטערס האבען זיי בלויז געטאן זייער פליכט.

מיט דעם שמועס האט זיך געענדיגט זייער באגעגניש. און ר' יהונתן האט זיך געזעגענט מיט'ן פאבסט און איז אוועקגעפאהרען אהיים.

ווען דער בישאף איז געווען נאכא־מאל ביים פאבסט, האט דער פאבסט אפ־געשפעט פון ר' יהונתן זאגענדיג:

"וואס פאר א גרויסער מאן איז דיין רבי וואס ער ווייסט אפילו נישט צו ענט־פערען אויף א קליינע פראגע!"

דער בישאף האט זיך פארוואונדערט און געבעטען דעם פאפסט ער זאל איהם איבערגעבען זייער שמועס.

ווען דער בישאף האט געהערט דעם פאפסט ענטפער, האט ער א קלאפ געטאן מיט זיינע הענט און האט אויסגעשריען:

"דו אליין ביזט אריינגעפאלען מיט דיינע רייד, איצט דארפסטו אפשאפען די שלעכטע גזרה אויף די אידען, אויב ניט וועסטו האנדלען ניט ריכטיג. און ווי אזוי וועסטו קענען זיך ווייזען פאר'ן קלוגען רבי'ן, וואס האט פארשפרייט פאר דיר א נעץ?""...

דעם רבינס רייד זיינען געווען פאר־שטעלט מיט א רעטעניש:

,דער סולטאן — איז גאט, דער מלך מלכי המלכים. די שומרים פון וויינגאר־טען — איז די הייליגע תורה פון גאט; און די מצוות פון גאט, דאס זענען די בוי־מער, וואס די אידען האבען פארפלאנצט. איז געקומען "גאטס זוהן" און האט אנגע־הויבען צו אויסהאקען איינציגווייז די בוי־מער פון גאט'ס וויינגארטען...

און נאך דיין ענטפער, מיין הער פאפסט, זיינען די אידען גערעכט.

דער פאפסט איז פארשעהמט געווא־רען און מיט א זיפץ האט ער געזאגט צום בישאף: איך בין ניט געווען פארזיכטיג מיט מיינע רייד. אמת, דער רבי איז קלי־גער פון אלע מענשען אויף דער וועלט, און איך דארף באשטעטיגען מיינע ווערטער.

און אין דעם זעלבען טאג האט דער שלעכ־טער פאפסט ארויסגעגעבען א באפעהל אפצושאפען די שלעכטע גזרה פון די אידען . . .

אידישע נייעס פון יענער זייט ים

„א חתונה אויף בילעטען"

פון לעמבערג באשרייבט מען אזא בילד פון א חתונה, וואס איז דארט „אפ־געשפיעלט" געווארען:

די טעג איז אין לעמבערג פארגעקו־מען אן אויסטערלישע חתונה.

אויף א בוידעם שטיבעל אין אידי־שען פערטעל וואוינט אן ארימע אידענע, וועלכע האט אליין ניט קיין מזל צו מע־נער. וואו נאר א שלאק א מאן, קומט ער צו איהר, און זי, גארניט קיין נארישע, איז איהם באצייטענס משלח.

דערפאר האט זיך די אידענע פאר־גענומען צו טאן מצוות און הכנסת כלה.

אויסגעפונען אן עלטער מיידעל, אהן א היים, אהן קרובים און אהן שכל, נאר מיט א רצון חתונה צו האבען, האט די אידענע גענומען זוכען פאר איהר א חתן.

אז ס'איז שוין געווען א חתן, האט די אידענע איינגעלעגט וועלטען זי חתונה צו מאכען גיך און געשווינד.

זי און נאך א אידענע האבען זיך גע־לאזט אין גאס אריין, צוזאמענגעמאכט אביסעל געלט. און אויף שבת צו נאכטס באשטימט די חופה.

דאס גאנצע אידישע פערטעל איז געלאפען ווי אויף וואונדער, אבער ניט אלע האבען נעקאנט אריין אין בוידעם שטי־בעל.

אלץ איז שוין געווען גרייט. יום טוב־דיג, די כלה אויסגעשלייערט ווי עס גע־הער צו זיין אין געבארנטס און געשאנ־קענס — נאר דער חתן איז נאך נישטא.

צווישען די „מחותנים" — און אזעל־כע זענען דא גראד געווען א סך — האט דאס געמאכט א שטיקעל רושם. אבער גע־ווארט האט מען.

מיטאמאל — דער חתן פאלט אריין אין חתונה שטוב. נאר אלעמען ווערט פינסטער אין די אויגען: — עס איז דאך גארניט קיין חתן; א מעהלער איז עס.

איינגעקאלעכטע און איינגעפארבטע הויזען, א איינגעשחורט פנים, מיתה־משונה קאלירטע שיך. אבער קיין צייט אויף שהיות איז נישטא. דער חתן ווערט אהן פארדאן דורך עמיצען ארויסגעשלעפט אין פינסטערען קארידאר. דארט ציהט מען פון איהם אראפ די איינגעשמירטע הויזען און איינגעפארבטע שיך, מ'טינקט איהם איין אויף גיך דעם קאפ אין א שיסעל וואסער, און אין א קורצער צייט ווערט דער חתן בחור אריינגעווארפען אין חתונה־שטיבעל, וואס איז פול מיט מענשען.

ער קוקט א ווילע אן די אויסגע־וואקסענע מלבושים אויף זיך, גיט א וואונק צו דער כלה און הייסט זיך געבען צו עסען.

די „מחותנת'טע" רוקט איהם צו א גרויסע שיסעל ארבעס מיט פארפעל. דער חתן שטערט זיך ניט און זעצט זיך אוועק אין מיטען דער שטוב, און „סמאליעט" אז עס איז געווען א טעאטער צו זעהן ווי ער עסט.

אבער אין מיטען עסען האט זיך דער־הערט אין קארידאר א געשריי:

— דער רב געהט!

דער חתן האט זיך דערשראקען, זיך נעוווארגען מיט'ן לעפעל עסען, און די שי־סעל געשווינד ארונטערגערוקט אונטער'ן בעט.

דער דיין האט מסדר קידושין גע־ווען, עולם מחותנים אונגייגעריגע נעסט האבען געבראכען טעלער, און אין מיטען דערינען האט מען ארויסגעשלעפט אין פינסטערען קארידאר אריין דעם פריש נעבאקענעם „יונגערמאן", פון איהם אראפגענומען די נעבארגטע מלבושים, און אן אנגעטוענער פאר א מעלער איהם צוריק אריינגעווארפען אין דער חתונה־שטוב.

פארשוועכט דער מאמע'ס אנדענקען צוליעב א ליעבע

פון ביאליסטאק שרייבט מען:

אין סאקאלקע ביי ביאליסטאק וואוינט אן אנגעזעהענע פאמיליע ב. מיט עטליכע יאהר צוריק האט דער זוהן חתונה געהאט געגען דעם ווילען פון דעם פא־טער. האט דער פאטער פון כעס, אפגע־זאגט דעם זוהן פון שותפות אין זיין גע־שעפט. אין דער פאמיליע זענען צוליעב דעם אויסגעבראכען סכסוכים, און אלס רעזולטאט דערפון האט די מוטער צום סוף פארלאזען די פאמיליע און זיך בא־זעצט ביים זוהן.

ניט לאנג איז די מוטער פלוצלינג געשטארבען. האט דער מאן אפילו ניט געוואלט באצאהלען קיין קבורה געלט. דער זוהן ווידער האט ניט געקענט בא־צאהלען. איז דער בר־מינן געלעגען צוויי טעג אידער מ'האט איהם געבראכט צו קבורה.

צו דער לויה איז קיינער פון דער פאמיליע חוץ דעם זוהן ניט געגאנגען. די טאכטער פון דער פארשטארבענער האט בעת דער לויה אפילו דאס געשעפט ניט געשלאסען.

דער פאקט האט ארויסגערופען ביי דער סאקאלער באפעלקערונג גרוים אויפ־רעגונג.

דורך א חלום ענטדעקט דעם מערדער פון איהר מאן

פון ווילנא שרייבט מען:

אין 1927 יאהר איז אויפ'ן וועג וואס פיהרט צו ליענטשיצע דער'הרג'עט געווארען דער אידישער סוחר משה ווארנ־שטיין, וועלכער איז ארויסגעפאהרען אין די ארומיגע שטעדטלאך און דערפער איינצוקויפען בהמות.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די רציחה איז באגאנגען געווארען צו־ליעב רויב צוועקען. דער רוצח איז בא־פאלען ווארשטיינ'ען פון הינטען, האט איהם מיט א האק געשפאלטען דעם שאר־בען, און דערנאך איהם בארויבט.

אלע באמיהונגען צו פארהאלטען דעם רוצח האבען זיך אויסגעלאזען מיט גארניט.

די פרוי פון דער'הרג'עטען, ביילע, האט געהאט א חשד, אז איהר מאן האט דער'הרג'עט זייערער א געוועזענער אר־בייטער, סטאסיוקאוויטש, קיין פאקטישע באווייזע געגען איהם זענען אבער ניט גע־ווען, און דעריבער איז די אויספארשונג געגען סקאסירט געווארען.

מיט עטליכע וואכען צוריק איז אבער דער רוצח ענטדעקט געווארען אויף א גאנץ אויסטערלישען אופן.

אין טאג פון יאהרצייט איז ביילע ווארנשטיינ'ען געקומען צו חלום איהר מאן און אנגעוויזען אז סטאסיוקאוויטש האט איהם דער'הרג'עט.

דער חלום האט דער פרוי ניט גע־לאזט רוהען. האט זי אנגעהויבען נאכ־שפירען סטאסיוקאוויטש'ן און באמערקט, אז ער טראגט טאקע דאס גרויסע לעדער־נע געלט־בייטעל פון איהר מאן.

וועגען דעם האט זי געמאלדען שריפטליך אין ווילנער וואיעוואדישען אויספארשונגס־אמט.

אויפ'ן סמך פון איהר מעלדונג איז סטאסיוקאוויטש ארעסטירט געווארען, און די טעג איז ער געבראכט געווארען קיין ווילנא, וואו מ'האט איהם איינגע־זעצט אין לוקישקער טורמע.

ארום דער פאלק-שול

דער שול ראט רעארגאניזירט

דער שול ראט פון דער פאלק שול ווערט יעצט רעארגאניזירט, נייע כוחות ווערען צוגעצויגען צו דער ארבייט. די טוער זענען יעצט פארנומען מיט אויס־ארבייטען פלענער פאר'ן קומענדען שול יאהר. חבר דר. ש. הורוויטש איז דער־וועהלט געווארען אלס פארזיצער פון שול ראט פאר'ן קומענדען יאהר. חבר א. ריינוויין וועט אויך אויף ווייטער אקטיוו זיך באטייליגען אין דער שול ארבייט, ספעציעל אין דערציאונגס קאמיסיע.

פינף יאריגער יובילעאום

דעם 5־טען אקטאבער איז געווארען פינף יאהר זינט די פאלק־שול איז דער־עפענט געווארען. די דערעפנונג פון דער פאלק־שול איז געווען זעהר א וויכטיגע דערשיינונג אין דער אידישער טאראנטא. פאר דער צייט פון איהר עקזיסטענץ האט די שול צו דערוואקסען זעהר א סך פריינט אויך אויסער די רייען פון די פועלי־ציון און פארבאנד. די טוער פון שול ארבייטען יעצט אויס פלענער ווי אזוי צו פייערען דעם יובילעאום פון דער שול אויף א פאסיגען אופן. ס'וועט זי־כער זיין דער יום טוב פון דער אידישער טאראנטא.

טעאטער אונטערנעהמונג

כדי צו פארלייכטערן די שווערע פינאנ־ציעלע לאגע פון שול — איז אונטערנו־מען געווארען דורכצופיהרען א טעאטער אווענט מיט די שוישפילער וועלכע שפי־לען יעצט אין סטענדערד. דער אווענט וועט פארקומען דעם 29־טען אקטאבער. ס'וועט אויפגעפיהרט ווערען שלום עליכמ'ס „שווער צו זיין א איד".

קונסט־אויסשטעלונג

ס'ווערט צוגעגרייט אן אויסשטעלונג פון די קינדער ארבייטען וואס האבען זו־מער פארבראכט אין קעמפ קינדערלאנד. די קונסט אפטיילונג איז אנגעפיהרט גע־ווארען פון באוואוסטען מאלער מר. סא־בעלעוו. די קינדער זענען געווען זעהר פאראינטערעסירט אין דער ארבייט; איי־ניגע קינדער האבען איבערראשט מיט זייערע וואונדערבארע בילדער וואס זיי האבען געמאלען.

עקזאמענס אין מיטעל־שול

פאר די לעצטע וואכען זענען דורכ־געפיהרט געווארען די יעהרליכע עקזא־מענס אין דער מיטעל־שול. איניגעכען ווע־לען רעזולטאטען פארעפענטליכט ווערען. די שילער וועלכע האבען זיך אויסגעצייי־כענט וועלען באקומען אויסצייכנונגען.

א „וואלערשטיין סקאלערשיפ"

דער פועלי־ציון פאראיין האט בא־שטימט א יעהרליכען סקאלארשיפ פאר'ן בעסטען שילער פון מיטעל־שול, אויפ'ן נאמען פון דעם פארשטארבענעם חבר א. וואלערשטיין.

שילער קלובען

די שילער קלובען ביי דער שול טרע־טען יעצט צו צו זייער ארבייט. די קלובען וועלען דאס יאהר דורכפיהרען אפטע לי־טעראריש אווענטע, שפאצירען, און אונ־טערנעהמונגען פאר דער קינדער ביבליי־אטעק.

די נייע שול־געביידע

ווען די קינדער האבען זיך צוריק־געקעהרט אין שול אריין האט זיי דער־ווארט א פרעהליכע און אנגענעהמע איי־בערראשונג, זיי האבען דערזעהן פאר זיך א פראכטפול שעהנע געביידע מיט א גרויסען אסעמבלי־האל, שעהנע קלאס־צי־מערען. די קינדער האבען זיך זעהר גע־פרעהט מיט דעם איבערבוי פון די היי־זער, ספעציעל מיט'ן אסעמבלי האל, ווייל יעצט וועלען זיי קאנען דורכפיהרען גרוי־סע ליטערארישע אווענטען.

דובנאוו יובילעאום

דער שול־ראט האט באשלאסען אני־טיילנעהמען אין די צוגרייטונגען צום דובנאוו יובילעאום וואס וועט דורכגע־פירט ווערען אין טאראנטא דורך דער איניציאטיווע פון דעם „איווא" צוויג.

א באגריסונגס־טעלעגראמע איז אפגע־שיקט געווארען צום יובילאר קיין בער־לין. אויך די קלובען אין שול גרייטען זיך צו פייערען דעם יובילעאום.

די קאנווענשאן פון דער קאנאדער אידישער פארם-שול געזעלשאפט

זונטאג דעם 12־טען אקטאבער איז אין טאראנטאר לייבאר לייסעאום פאר־געקומען די ערשטע קאנווענשאן, אויף וועלכער די קאנאדער אידישע פארם־שול געזעלשאפט האט זיך רעפארמירט אלס א שטארקע און זעלבסטשטענדיגע אינ־סטיטוציע.

עס זענען געקומען דעלעגאטען פון פאלגענדע שטעדט: מאנטרעאל (מרס. באטנער, לייבאוויטש און שירער), טרענ־טאן (א. גיטעלמאן), אשאווע (סמיט און איינהארן), לאנדאן (ריטשמאנד), ווע־לאנד (יאנישעווסקי), פארט קאלבארן (ברוקס), סט. קעטערינס (שטיין, הערזאג און עדעלשטיין), האמילטאן (מר. און מרס. זוואנקין, שעכטער) אלס די אפי־ציעלע דעלעגאטען, און א גרופע מיט־גלידער אלס געסט. טאראנטא איז גע־ווען פארטראטען דורך דער עקזעקוטיווע מ. שפיגעל, דזש. וויינבערג, קאפלאן, מלאך, סילווער און סאקס. צוליעב פאר־שידענע סיבות האבען ניט געשיקט קיין דעלעגאטען די שטעדט, וואו עס עקזיס־טירען פאראיינען און אפטיילונגען פון פארם־שול, ווי גועלף, בעלוויל, קינגס־טאן, קיטשענער, סטרעטפארד, סארניע, סט. טאמאס, וואודסטאק און אנדערע.

אויפ'ן טאג ארדנונג זענען נאר גע־שטאנען דריי פונקטען:

1) דער מארטגעדזש פון דער פארם־שול, 2) וואהלען פאר א שטענדיגער עק־זעקוטיווע, און 3) רעזאלוציעס.

ביי דער קאנווענשאן איז ארויסגע־בראכט געווארען דער טרויעריגער פאקט, וואס הגם די ארבייט פון ארגאניזירען די פארם־שול האט די לעצטע עטליכע מאנאטען געגעבען א גוטען רעזולטאט, האט זיך אבער אנגערוקט א וואלקען אי־בער דער פארם־שול גופא. די בעלי חובות זענען צוגעשטאנען מיט דער דרינגענדער פאדערונג מען זאל אפצאהלען. אזוי האט דער צווייטער מארטגעדזשירער פארשלא־סען די פארם־שול, אזוי אז פאקטיש גע־פינט זיך איצט די פארם־שול אין די הענט פון בעליף, און די איינריכטונגען — אין די הענט פון שעריף. עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז אויב מען וועט אין די נאהענטע עטליכע טעג ניט אקענען קומען מיט די צאהלונגען, וועט אלץ אויספארקויפט ווערען — די פארם־שול וועט צוגענומען ווערען, און די קינ־דער וועט מען ארויסטרייבען.

עס זענען געמאכט געווארען פאר־שידענע פארשלאגען וואס זאל ראטעווען די סיטואציע. עס האט זיך ארויסגעווי־זען, אז מען דארף האבען 5,000 דאלאר צו דעקען די נויטיגסטע חובות, חוץ דעם האט די פארם־שול נאך אויף זיך נאך חובות פון ארום 6,000 דאלאר, אבער וואס איז ניט דרינגענד אפצוצאהלען.

דער גאנצער באטרעף פון די פארם־שול, די איינריכטונג, די בילדינג און די מא־שינערי, בהמות א. ד. גל. האט די ווערט נאהענט צו 28,000 דאלאר.

די דעלעגאציע פון מאנטרעאל האט פארשפראכען צו געבען 2,500 דאלאר פאר דעם צוועק אפצוצאהלען דעם מארט־געדזש, א סומע פון ארום 1,200 דאלאר האבען זיך די דעלעגאטען פארפליכטעט צו שאפען אין זייערע שטעדט, און דאס איבעריגע וועט די עקזעקוטיווע זעהן צו קריגען אין טאראנטא.

ביז איצט איז די עקזעקוטיווע גע־ווען א צייטווייליגע און יעדער צוויג פון דער אינסטיטוציע האט זיך געפיהרט באזונדער, איצט איז א שטענדיגע עק־זעקוטיווע געוועהלט געווארען, וואס וועט די ארבייט פון דער פארם־שול פאראיינ־הייטליכען, און אלץ ארונטערנעמען אונ־טער איהר קאנטראל. די וואהלען האבען געגעבען פאלגענדען רעזולטאט: מ. שפי־געל (טאראנטא), פרעזידענט; מרס. זוואנ־קין (האמילטאן) און מר. מ. שירען (מאנטרעאל), וויים־פרעזידענטען; דזש. וויינבערג (טאראנטא), קאסירער; שעכ־טער (האמילטאן), סמיט (אשאווע), ליי־באוויטש (מאנטרעאל) — קאנטראלערס; סטאלניץ (טאראנטא), פראטאקאל סעק־רעטאר. אין דער עקזעקוטיווע: ריטש־מאנד און קירשענבוים (לאנדאן), ל. בראון (אלדערמאן פון גועלף), ס. הערזאג (סט. קעטערינס), איינהארן (אשאווע) יאנישעוו־סקי (וועלאנד), ברוקס און שערמאן (פארט קאלבארן), גיטעלמאן (טרענטאן), ס. קראטש (בעלוויל), ה. שאפירא (סטראטפארד), ס. לעמפעל (סארניע), ל. סטעיט (סט. טאמאס), גינזבורג (האנטסוויל), סילווער (דזשארדזשטאון), סלאבין, קאלאר און ס. וויינבערג טאראנ־טא. די קאנווענשאן האט אויפגענומען מיט אוואציעס א פארשלאג צו דערקלע־רען מרס. באטנער (מאנטרעאל), און מר. סאקס (דזשארדזשטאון), אלס עהרען פרעזידענטען פון דער געזעלשאפט.

צווישען פארשידענע פארשלאגען וואס זענען אנגענומען געווארען זענען אויך: צו דאנקען די אידישע פרעסע פאר דעם ווארימען אפרופען זיך און מארא־ליש שטיצען דער געזעלשאפט. אן אויפ־פאדערונג צו דער „אמקא" ארגאניזאציע אין דעטראיט צוצושטעלען א פולען סטייטמענט פון איהרע איינקונפטען און אויסגאבען. עס ווערט אויך אנגענומען אז די פארם־שול געזעלשאפט זאל זיין א דאמיניאן אינסטיטוציע. די באאמטע און פרעזידענט ווערען ערוועהלט אויף איין יאהר דורך א קאנווענשאן, ניט ארויס א יאהר בוך, פיהרט דורך קאמפיינען, ראכט אונטערנעהמונגען און פארגרע־סערט די צאהל מיטגלידער אין יעדער שטאדט און שטעדטעל פון קאנאדע.

פאלגענדע רעזאלוציעס צוגעשטעלט און פארגעשלאגען פון ל. מלאך ווערען איינשטימיג אנגענומען:

1) די פארם־שול אין דזשארדזשטאון, און אנדערע וואס וועלען אין דער צוקונפט געקויפט ווערען, דארפען איינ־געריכטעט ווערען אזוי, אז זיי זאלען נאכ־זומען אלע פאדערונגען פון א מאדער־נער אינסטיטוציע; די קינדער און שילער דארפען באקאנט ווערען גרינדליך מיט זייער פאך אין אגראנאמיע, אין פי און עופות ציכט. אין דער זעלבער צייט דארף געזארגט ווערען וועגען זייער גייס־טיגע אנטוויקלונג, ניט בלויז מיט ענג־לישע למודים, וואס עס ווערט ביז איצט אנגעפיהרט דורך א רעגירונגס לערער, נאר עס דארף אויך אנגעפיהרט ווערען אידישע קורסען. די קינדער דארפען באקאנט ווערען מיט אלע אידישע פאזען אין דער געשיכטע און אין געגענווארטי־גען לעבען פון אידישען פאלק, און אי־דישע ליטעראטור.

2) חוץ דער ארבייט אויף דער פארם שול, אנטוויקעלט די געזעלשאפט דעם געדאנק פון אידישע פארמערי צווישען די ברייטע אידישע מאסען אין קאנאדע, אגיטירט פאר א ברייטע קאלאניזאציאנס באוועגונג, שאפט א ספעציעלע ביורא ביי דער פארם־שול וואס גיט עצות און אנווייזונגען פאר די וואס ווילען זיך קא־לאניזירען, אדער באזעצען אויף לאנד.

3) די געזעלשאפט שטעלט פעסט: די פארם־שול איז נאר א פארערהויז צו דער גרויסער אידעע, וואס מיר שטרעבען צו פארווירקליכען אין לעבען. מיר מא־כען רייף דעם געדאנק ביי אידען זיך צו פארנעהמען מיט לאנדווירטשאפט. די גע־זעלשאפט שאפט א באזונדערען פאנד, אז אין צוויי יאהר ארום זינט די ארבייט וועט זיך געהעריג אוועקשטעלען אין דער פארם־שול, זאלען די שילער, וואס מוזען שטעהן צוויי יאהר אין פארם־שול, דער־נאך איינגעארדענט ווערען אלס זעלבסט־שטענדיגע פארמערס אויף אייגענע פארמס וואס די געזעלשאפט וועט פאר זיי קריגען אדער קויפען. די געזעלשאפט שטרעבט צו שאפען בסדר'דיגע אידישע דערפער פאר די שילער וואס ענדיגען די פארם־שול. דאס שאפען פון אזא דארף זאל פארקומען וויניגסטענס יעדע צוויי יאר איינס — פאר א גרופע.

א פאקולטעט פאר באוואפענטע אויפשטאנדען

א נייע אינטערעסאנטע ווערק וועגען די פיהרער פון אויפשטאנדען און זייער טאקטיק.

דער בעקאנטער רוסישער פובליציסט פ. טרובניקאף אפרעפענטליכט אין ריגער "סעוואדניא" אן אינטערעסאנטען ארטי־קעל וועגען בעוואפענטע אויפשטאנדען. דער שרייבער, נעהמט, פארשטעהט זיך, פאר א מוסטער די רוסישע רעוואלוציעס פון 1905 און 1917, און קומט צו זעהר טשיקאווע אויספיהרונגען.

אין באלשעוויסטישען רוסלאנד — שרייבט דער רוסישער פובליציסט־עמי־גראנט — האט זיך שוין ענטוויקעלט א גאנצע וויסענשאפט וועגען בעוואפענטע אויפשטאנדען, און ביי דער מאסקווער אוניווערזיטעט עקזיסטירט שוין אפילו א ספעציעלער "פאקולטעט פאר בירגער־קריעג". לעצטענס איז אויך ערשינען אויפ'ן סאוועטישען ביכער־מארק א ווערק "דער באוואפענטער אויפשטאנד", וואס איז ארויסגעגעבען געווארען דורך דער קריעגס פאליטישער אקאדעמיע אין מא־סקווע. פון דעם דאזיגען ווערק איז צו־זעהן — שרייבט דער מחבר פון דעם אר־טיקעל אין "סעוואדנאיא" — אז די באל־שעוויקעס זענען ניט בלויז די אונטערהע־צערס פון כלערליי אויפשטאנדען, נאר זיי זענען אויך די פאטענט פון דער דאזיגער אויפטרייסלונג, זיי זיינען ניט בלויז די פראקטיקער פון אויפשטאנדען און רעווא־לוציעס, נאר אויך די טעארעטיקער, אמת'ע פאנאטיקער, טרייע איבערגעגע־בענע אנהענגער פון דער הייליגער מסורה, וואס זיי האבען בקבלה פון זייערע רביים און אנהענגער. דילעטאנטען און די ברייטע מאסען — שרייבט דער מחבר — האלטען מארקס'ען און ענגעלסען בלויז פאר פילא־זאפען, וויסענשאפטס־מענער און געלער־טע עקאנאמיסטען. זיי ווייסען אבער ניט אז זיי זענען אויך געווען בונטארען, אונ־טערהייצערס פון רעוואלוציאנערע קעס־לען, פראפעסארען פון אויפשטאנדען, גע־זעצגעבער פון דער רעוואלוציע און איהרע סטראטעגען און טאקטיגער. מארקס איז געווען דער וואס האט ערקלעהרט ווי אזוי צו כאפען דעם שונא אונגעריכטערהייד, ווי אזוי צו זאמלען די כוחות. ער האט אנגעוויזען זיינע תלמידים אויף דער מדה פון גרייטקייט, מוט, און גרייטקייט צו שטארבען. זיינע תלמידים, וואס האבען איצט ארויסגעגעבען דאס דערמאהנטע ווערק וועגען באוואפענטע אויפשטאנדען, געהען נאך ווייטער, זיי ערקלעהרען, אז מען טאר ניט זיין איבערקלייבעריש אין די מיטלען און זיך ניט רעכענען מיט קיין שום קרבנות. לענין, למשל האט גע־פאדערט, אז די מאסען זאלען זיך בעווא־פענען, מיט וואס עס וועט זיך נאר לאזען, יעדע זאך מיט וואס מען קאן א קלאפ און א כאפ טאן קומט צונוץ. א ביקס א רעוואלווער, א באמבע, א מעסער, א שטעקען, א באיאנעט, א האק, אפילו א בעגאסענע שמאטע מיט נאפט קאן אויך צונוץ קומען, כדי זי אריינצושליידערן אין א רעגירונגס־בנין און ארויסצורופען א שרפה פאר לענינען, ווי יעדער אנדע־רער בונטאר האט זיך גענומען פאר א מוסטער דאנטאנען מיט זיין לאזונג: דרייסטקייט, דרייסטקייט און נאכאמאל דרייסטקייט. לענין איז געווען דער, וואס האט געשריבען אז די רעוואלוציע איז די איינציגע בערעכטיגטע מלחמה אין דער געשיכטע. דער אויטאר פונ'ם ווערק "דער בעוואפענטער אויפשטאנד" איז אפילו מתיר פראוואקאציעס. און אט וואס ער שרייבט: ביים פיהרען א גרויסע פאלי־טישע אויספארשונג, קאן האבען א זעהר גרויסען ערפאלג דער מעטאד פון פאר־שפרייטען פאלשע קלאנגען, ארייננפיהרען דעם שונא אין א טעות און וועגען די פאר־העלטנישען פון די כוחות — דאס הייסט, אז דאס דערמאהנטע ווערק רעקאמענדירט פאל[illegible] פראוואקאציעס.

אלע טעארעטיקער פון די בעוואפענ־טע אויפשטאנדען, אנהויבענדיג פון מארקס'ן ביז לענין האבען שטענדיג איינגעשעהרט דעם כלל: מיט קיין אויפ־שטאנדען טאר מען ניט שפילען. דערפון איז קלאהר, אז יעדער אויפשטאנד דארף פריהער גוט אדורכגעטראכט ווערען. אין דער ווירקליכקייט איז עס אבער ווייט ניט אזוי געווען. דאס רוב באלשעוויסטישע אויפשטאנדען, א חוץ רוסלאנד, האבען זיך ניט איינגעגעבען און פארוואנדעלט געווארען אין נעוועהנליכע פוטשען. די באלשעוויקעס האבען דעם אויפשטאנד פארוואנדעלט אין א קונסט, וואס מעהר צוטאן מיט'ן געפיהל, מיט דער אינטו־איציע פון דעם פיהרער, ווי מיט דער קאלטער לאגיק. אזוי ווארפען למשל פאר די רוסישע באלשעוויקעס די דייטשע קאמוניסטען, אז אלץ ווערט ביי זיי גע־מאכט מיט דער בלייפעדער אין דער האנד, אויסגערעכענט און איבערגעלעגט, און דעריבער האבען זיי ניט קיין ערפאלג, און זיי האלטען זיי פשוט פאר פארברע־כער געגען דער רעוואלוציע. אין דעם דערמאהנטען ווערק ווערט אויך געשיל־דערט, ווי אזוי די באלשעוויקעס האבען בעזיגט יודעניטשעס ארמיי הארט ביי פעטראגראד. און פון דער דאזיגער שיל־דערונג ווייזט זיך ארויס, אז די באלשע־וויקעס אלס געוועזענע קאנספיראטארען, האבען אויך אין דעם קאמף אויסגעמיטען אן אפענע מלחמה, נאר געשלאגען הינ־טערוויילעכץ, געשאסען אין אקסעל אריין און אויף א פארטיזאנישען אופן.

דער מחבר פיהרט אויס אין זיין אר־טיקעל, אז דאס ווערק "דער בעוואפענ־טער אויפשטאנד", וועלכער שטעלט מיט זיך פאר דעם קאטעכיזים פון די אויפ־שטאנד אינסטרוקטארען, גיט א גענוגען־דען בעווייז, ווי ווייט מענשען זינקען מאראליש, ווען זיי נעהען אראפ פון גלייכען געזעצליכען וועג און נעהמען זיך צו דעם עקסטען מיטעל פון א בעוואפענטען אויפשטאנד.

דריי טויזענט דאלאר פון א טעאטער אונטערנעמונג

די פעדערייישאן פון קאמיוניטי סער־וויס, וועלכע פירט איצט אן א קאמפיין, האט מיטוואך ביינאכט געהאט א פרייז טעאטער פארשטעלונג אין אימפיריאל טעאטער.

אין דער פארשטעלונג האבען זיך באטייליגט שוישפילער פון אלע טאראנ־טאר טעאטערס. דער בילעטען פרייז איז געוועזען א דאלאר און העכער, און דער ריינער פארדינסט פון דער אונטערנע־מונג האט אריינגעבראכט די סומע פון דריי טויזענט דאלאר.

דער קאמפיין ווערט פארגעזעצט מיט גרויס ערפאלג, און די טוער ערווארטען צו באקומען די פולע סומע.

אפפיהרונג „מיטעל" פאר דער בייבי וועלכע ליידט

דער קליינער ארגאניזם פון דער בייבי קען ניט פארלייערען קיין קעסטאר אויל און אנדערע שטארק'ע אפפיהר „מיטלען", אבער אט איז א מעדיצין וואס איז פאסיג פאר קליינע קינדער. און עס ווירקט אזוי שנעל און שטיל אז די בייבי דערפיהלט עס אפילו ניט. פלעטשער'ס קעסטאריע באהויגט די אויפרעגונג, ברענג'ט בייד ביס און מאכט זיי שלאפען. עס מאכט אויך פיהלען גוט די בייביס וואס זיינען פיבעריש און ליידען פון פארשטאפונג — אין מיליאנען היימער היינט, קעסטאריע איז א ריינער וועדזשעטאבעל, איז אומ־שעדליך און ווערט אינדארסירט פון דער מעדיצינישער פראפעסיע. מיידט אויס נאכגעמאכטע מעדיצינען. די טשאס. ה. פלעטשער אונטערשריפט באצייכענט אמת'ע קעסטאריע.